

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Полуяктова О.В.

доцент кафедри політичних наук і права
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського

Матюк Т.В.

кандидат економічних наук кафедри
економіки та підприємництва
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Сьогодні у сфері світового бізнесу виразно простежується тенденція інтелектуалізації матеріального виробництва, яке ґрунтується на використанні інтелектуального продукту – основи нематеріальних активів. Виробнича система нового покоління створюється під впливом інтелектуальної інноваційної діяльності, яка одночасно є її складовою, оскільки відтворює рух інтелектуального капіталу, органічно пов'язаного з процесом трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт, забезпечення його правової охорони та ефективної комерціалізації. У напрямі цієї тенденції неможливо помилитися: неухильно зростає частка людей, які стають "працівниками розумової праці". Інформація і знання становлять одночасно і вихідний матеріал, і продукт їхньої діяльності.

Методологія технологічного підходу дає змогу обґрунтувати нові переваги підприємства, обумовлюючи виникнення інтелектуального фактора ефективного бізнесу – можливість концентрувати, оптимально комбінувати і ефективно використовувати інтелектуальні ресурси.

Поряд з матеріальними швидко зростають нематеріальні активи, тобто інтелектуальна власність. □Вартість компанії □Інтел□ або □Майкрософт□, - пишуть Л.Едвінссон і М.Мелоун, - задається не ціною цегли і цементного розчину і навіть не цінністю їхніх товарно-матеріальних запасів, а категоріями іншого – нематеріального активу, який називається інтелектуальним капіталом□□1,с.433□.

Треба зазначити, що в економічній культурі людства містяться конструктивні ідеї щодо місця і ролі інтелектуального чинника у розвитку економічних систем. Німецький економіст XIX ст. Ф.Ліст у своїй праці "Національна система політичної економії" (1841) підкреслив: "Сучасний стан народів є результатом нагромадженої маси різноманітних відкриттів, винаходів, покращень, удосконалень і зусиль усіх поколінь, які жили до нас...".

За своєю формою інтелектуальна праця суто індивідуальна й відображає індивідуальні особливості певної людини як унікального явища життя. Процес інтелектуальної діяльності – це привласнення вже створених інтелектуальних благ, ідей, це завжди спілкування (або обмін діяльністю). Результатом

інтелектуальної діяльності є інтелектуальні продукти (об'єкти інтелектуальної власності), специфічна особливість яких виявляється в тому, що вони задовольняють потреби своєю ідеальною сутністю, а пропонуються на ринку в об'єктивованій формі. Тому визначити межі товарності інтелектуального виробництва дуже важко, оскільки при продажу інтелектуальних продуктів не простежуються всі риси купівлі продажу, які притаманні звичайним товарам. Не відбувається повного відчуження інтелектуального продукту, відчужується лише його матеріальний носій, сам продукт можна використовувати значну кількість разів. Отож, варто зауважити, що ідеальна сутність інтелектуальних продуктів при включенні їх у товарно-грошові відносини вимагає встановлення монополії на їхнє використання, зовнішнього обмеження, яким є юридичний захист.

Юридичний захист потрібний, щоб окупити витрати інтелектуальної праці, вкладені у продукт масового виробництва, бо ціна інтелектуального продукту, ідеального за природою, без юридичного захисту прямує до нуля (немає потреби платити за продукт, який можна отримати безкоштовно або відтворити з меншими витратами). Якщо витрати інтелектуальної праці неокупуються, то це призведе, з одного боку, до зниження загального прибутку фірми-виробника, з іншого - до скорочення наукових, маркетингових та інших досліджень через їхню некупність.

□Людський геній є джерелом всіх творів мистецтва і винаходів. Ці твори є гарантією життя, гідного людини. Обов'язок держави – забезпечити надійну охорону всіх видів мистецтва і винаходів□(Напис на куполі будинку штаб-квартири ВОІВ в Женеві) □2,с.19□.

"Якщо немає способів захистити інтелектуальну власність, немає й сенсу інвестувати в неї" (Шай Агассі).

Треба зазначити, що економічна сторона інтелектуальної власності порівняно з правовою, розроблена ще вкрай недостатньо. Все більше залучення в економічний обіг цієї форми власності свідчить про необхідність більшої уваги до цього питання теоретиків і практиків.

Можемо зробити висновок, що інтелектуальна діяльність – це творча діяльність, а творчість – це цілеспрямована розумова робота людини, результатом якої є дещо якісно нове, відмінне неповторністю, оригінальністю, унікальністю. Як відомо, для створення звичайної власності потрібні земля, капітал і праця робітників. При створенні інтелектуальної власності цього недостатньо. Для її отримання необхідно, щоб в процесі праці був ще момент □винахідництва□, тобто, щоб була задіяна творча здібність людини. Така здатність існувала в людині завжди. Тільки завдяки творчій здатності, творець може створити щось нове. Тому чим вищий інтелектуальний потенціал індивідуума, тим більш цінні результати його творчої діяльності – інтелектуальна власність [3,с.8].

В умовах переходу України до ринкових відносин проблема інтелектуальної власності, розвитку інтелектуально-інформаційного ринку викликає неабиякий інтерес. Він зумовлений передусім тим, що продукт інтелектуальної праці повинен давати великий прибуток, інтелектуальна власність необхідна для

України, оскільки рівень розвитку інтелектуальної власності та її реалізації визначає перехід до якісно нового типу економічного розвитку. Завданням державної політики у сфері захисту інтелектуальної власності є впровадження комплексного підходу до правового регулювання та відпрацювання узгоджених правових механізмів захисту прав інтелектуальної власності.

Література

1. Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология / Под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Академия. – 1999. – 640 с.
2. Озерський І. В. Проблеми охорони та захисту використання прав інтелектуальної власності в Україні // Економіка, фінанси, право. – 2003. – №10. – С.19 - 22.
3. Цыбулёв П. Н. Введение в интеллектуальную собственность. – К.: "Укр ИНТЭИ", 2000. – 107с.
4. Яновський О. Знання – це сила бізнесу й інтелектуальний прибутковий продукт // Інтелектуальний капітал. – 2004. – №6. – С. 21 - 25.
5. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 року [Електроний ресурс]. – Режим доступу: www.wipo.int.